

ВІДГУК

офіційного опонента,

доктора філософії з галузі Право за спеціальністю Право,

НЕСТЕРЕНКО Анни Олександрівни на дисертацію

МАКАРЧУК Ксенії Володимирівни

на тему

«Адміністративно-правове запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): світовий та вітчизняний досвід», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

Актуальність обраної теми. Пандемія коронавірусної хвороби (COVID-19) стала глобальним викликом для сучасного світу, що вплинув на всі аспекти суспільного життя, зокрема на правову сферу. Масштабність поширення вірусу, його вплив на здоров'я населення та економіку держав вимагали негайного реагування з боку органів влади, включаючи застосування адміністративно-правових механізмів. У цьому контексті особливу увагу привертає аналіз нормативно-правових актів, управлінських рішень та заходів, які були впроваджені для запобігання поширенню COVID-19 і в міжнародній практиці, і в Україні.

Варто підкреслити, що адміністративно-правове регулювання відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування державних інститутів під час кризових ситуацій. У випадку пандемії COVID-19 це регулювання охоплює широкий спектр заходів: від встановлення карантинних обмежень до впровадження цифрових технологій для моніторингу епідеміологічної ситуації. Уряди різних країн використовували законодавчі та адміністративні інструменти для забезпечення громадського здоров'я, підтримки економічної стабільності та дотримання прав людини в умовах надзвичайної ситуації.

Україна, як частина світової спільноти, також зіткнулася з необхідністю

оперативного запровадження адміністративно-правових заходів для боротьби з поширенням COVID-19. Протягом пандемії було прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання карантинних заходів, забезпечення доступу до медичних послуг, підтримку економіки та захист прав громадян. Водночас виникли нові виклики, пов'язані з дотриманням балансу між забезпеченням громадського здоров'я та захистом конституційних прав і свобод.

Дисертаційна робота К. В. МАКАРЧУК присвячена саме таким важливим аспектам – аналізу адміністративно-правових заходів запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), що нині є актуальним і важливим оскільки висвітлює проблеми, з якими стикаються держави у боротьбі з глобальною пандемією. Авторка здійснила комплексний огляд і міжнародного, і українського досвіду, що дозволяє оцінити ефективність різних підходів до протидії поширенню вірусу.

Вказане вище, а також фрагментарність наукових розробок щодо змісту адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні та світі, відсутність комплексного аналізу його основ зумовлюють актуальність обраної теми, її важливе наукове і практичне значення.

Зважаючи на це, тема дисертації К. В. МАКАРЧУК є актуальною та відповідає потребам і вимогам часу, а також динаміці розвитку адміністративного права України.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових результатів. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими з точки зору методології наукового дослідження та логіки викладення матеріалу. Вони були отримані шляхом кропіткої роботи над науковими джерелами, в яких висвітлюються і прикладні питання адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби

(COVID-19), і аспекти адміністративного регулювання, проблематика здійснення забезпечувальної функції запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), з обов'язковим урахуванням інтересів фізичних і юридичних осіб як учасників усіх суспільних відносин.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація є науковою, прикладною, самостійною, завершеною, аргументованою, комплексною роботою, має високий науково-теоретичний і прикладний рівень. Вдала структура побудови дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети та завдань дослідження.

Високий рівень наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів, що складають 309 найменувань, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Авторка проаналізувала значну кількість джерел, в яких відображено правові механізми запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), а також прикладні аспекти процесу забезпечення прав людини і громадянина при реалізації заходів щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

Запропонована тематика на сьогодні виключно фрагментарно розглядалася в науці адміністративного права. Натомість, сучасні виклики ставлять перед науковцями у галузі адміністративного права завдання розроблення механізмів і концепцій удосконалення діяльності щодо адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні з урахуванням позитивного світового досвіду. В цьому визначається наукова новизна дослідження здобувачки.

Основними нормативно-правовими актами, які склали нормативну базу дослідження є Конституція України законодавчі акти України, акти Кабінету Міністрів України та Міністерства юстиції України, а також імплементовані у національне законодавство міжнародні джерела, зокрема: рекомендації та директиви Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Європейського

союзу (ЄС) та інших міжнародних організацій.

Використані в роботі загальнонаукові та спеціально-наукові методи дослідження (діалектичний, статистичний, проблемно-теоретичний, конкретно-історичний, компаративістичний, порівняльно-правовий порівняльного аналізу і синтезу, формально-юридичний, теоретико-правового прогнозування та ін.) дали змогу на належному рівні проаналізувати відповідну нормативно-правову базу України, зарубіжних країн та міжнародно-правові акти у досліджуваній сфері. Це дозволило дисертантці сформулювати низку важливих наукових прикладних і теоретичних положень, висновків і рекомендацій.

Всі розділи і підрозділи дисертації написані у відповідності до поставленої мети і завдань наукового дослідження. Дисертація відрізняється не тільки чіткою логічною структурою, але й однозначною ідеологією щодо необхідності впровадження її результатів в науку і практичну діяльність щодо адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

В роботі дисертантка проводить детальний аналіз правових та організаційних аспектів запобігання поширенню епідемій і пандемій у світовій історії (с. 51-58), подає авторський погляд на історіографію та методологію дослідження окресленої тематики (с. 42-50). Визначає питання запобігання поширенню епідемій та пандемій у національних державах у період Нового та Новітнього часів (с. 61-69). Акцентує увагу на діяльності суб'єктів запобігання епідеміям і пандеміям в Україні (с. 70–76), а також звертається до характеристики діяльності міжнародних організацій, аналізуючи міжнародно-правові угоди, що регулюють питання запобігання поширенню небезпечних захворювань (с. 76–84).

Важливим аспектом дисертації є характеристика коронавірусної хвороби (covid-19) як глобальної загрози людству, через вивчення досвіду запобігання поширенню коронавірусної хвороби у демократичних державах світу, авторитарних та напівавторитарних режимах (с. 88–106).

Цінним науковим надбанням є Розділ 4, в якому авторка формулює своє бачення щодо удосконалення адміністративно-правового механізму запобігання поширенню коронавірусної хвороби (covid-19) через питання ефективності та дотримання прав людини. Тут, К. В. МАКАРЧУК, торкається проблематики юридичної відповідальності щодо порушення карантинних норм, заходів заохочення вакцинування проти коронавірусної хвороби як основи створення колективного імунітету, а також вибіркості застосування методів примусу та заохочення щодо різних соціальних і вікових груп для запобігання коронавірусній хворобі (с. 131–165).

У висновках дисертанткою викладаються науково-обґрунтовані положення щодо визначення на підставі аналізу доктринальних і нормативних джерел місця і ролі адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у контексті світового та вітчизняного досвіду.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про високий рівень наукової підготовки авторки та її глибоку обізнаність з теоретичними і практичними проблемами тематики, що досліджувалась. Це відобразилось на змістовності та високому науковому рівні проведеного дослідження і практичному значенні щодо впровадження отриманих результатів у практику та науку адміністративного права.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження, наукових оцінок, пропозицій та рекомендацій, теоретичних узагальнень і висновків, які складають основний зміст дисертації К. В. МАКАРЧУК, значною мірою зумовлюються актуальністю дослідження та обраним напрямом. Дисертація є однією з перших в українській правовій науці робіт, що присвячена дослідженню здобутків та невдач міжнародних організацій (ООН, ВООЗ тощо) держав світу (з різними державно-правовими режимами) та України зокрема в боротьбі з пандемією COVID-19 засобами

адміністративно-правового регулювання. Чітко визначеними, обґрунтованими є об'єкт і предмет, завдання та структура дисертаційної роботи.

В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачкою.

Отримані результати можуть бути використані в подальшій науковій розробці проблематики світового та вітчизняного досвіду адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

Значення результатів дослідження для науки та практики

Висунуті та обґрунтовані в роботі положення та рекомендації становлять значну наукову цінність, що має суттєве значення для правової науки в контексті запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). Тема роботи відповідає пріоритетним напрямам розвитку адміністративного права.

Сформульовані у дисертації наукові положення та рекомендації можуть бути застосовані: у діяльності Верховної Ради України, її профільних комітетів під час підготовки нормативних актів, що регулюють окремі інститути вітчизняного адміністративного, медичного права та права міжнародних відносин; у науково-дослідній сфері при написанні наукової та навчальної літератури з історії медичного права, адміністративного права, новітньої історії, історії держави і права зарубіжних країн, сучасних міжнародних відносин тощо; у правозастосовній сфері, зокрема в роботі поліції громадської безпеки, медичних та санітарних установ, а також структур, відповідальних за міжнародне співробітництво України, зокрема в галузі медицини; основні положення дисертаційного дослідження доцільно використовувати під час викладання правових дисциплін з підготовки юристів та медиків, зокрема майбутніх прокурорів, поліцейських, працівників санітарних установ тощо.

Дискусійні положення дисертації. Підкреслюючи достатню виваженість та аргументованість висновків і рекомендацій, належний рівень і практичне

значення дисертації К. В. МАКАРЧУК водночас, у роботі можна виокремити деякі дискусійні моменти, а саме:

1. Погоджуючись із загальним висновком дисертантки про правові та організаційні аспекти запобігання поширенню епідемій і пандемій у світовій історії, все ж авторці не зайвим було б більше уваги приділити й економічним аспектам запровадження карантинних заходів, що є важливим чинником у прийнятті адміністративних рішень.

2. Цікавою є пропозиція авторки щодо розробки єдиної правової рамки для надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я. Натомість, доцільно було б деталізувати, що авторка вкладає в це поняття у контексті адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби.

3. Досить слушними видаються положення, які стосуються діяльності ВООЗ. Водночас, не зайвим було б подати своє бачення щодо ролі цієї інституції в цілісній світовій системі адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

4. Аналізуючи досвід зарубіжних країн щодо адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), вважаю, що вагомим аспектом для України має бути досвід європейських держав, з огляду на європейський поступ нашої держави. Відтак, хотілося б почути думки авторки стосовно того, досвід якої держави, передусім, потрібно взяти до уваги в контексті формування механізму адміністративно-правового запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні.

Однак, визначені зауваження не позначаються на теоретичному і практичному значенні одержаних результатів, високому науковому рівні дисертації, її комплексності, самостійності, науковій новизні та обґрунтованих висновках. Згадані зауваження викликані дискусійним характером порушених авторкою проблем і можуть бути висвітлені нею у подальших дослідженнях.

Відображення результатів дисертаційного дослідження. Зміст дисертаційного дослідження повною мірою відображений у 5 наукових статтях, з них 3 опубліковані у виданнях, що визнані фаховими з юридичних наук та входять до міжнародних наукометричних баз, 2 статті – у зарубіжних наукових виданнях, а також у 12 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Висновок

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом, оформлення. Дисертаційне дослідження МАКАРЧУК Ксенії Володимирівни на тему: «Адміністративно-правове запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): світовий та вітчизняний досвід» є самостійним завершеним науковим дослідженням. Положення та висновки роботи авторки отримані нею особисто, вони є обґрунтованими, містять наукову новизну. При здійсненні дослідження авторкою було досягнуто поставленої мети та виконано сформульовані завдання. Вивчення матеріалів дисертації свідчить про її пошуковий характер, творчий підхід авторки до вирішення поставлених завдань.

Результати дослідження дисертантки відрізняються змістовністю теоретичного матеріалу, обґрунтованістю і достовірністю, доведеністю і грамотністю, повною мірою вирішують сформульовану мету. В опублікованих працях авторки повною мірою відображені основні положення дисертаційної роботи.

Основні положення дисертації, що задекларовані здобувачкою, містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувачки знайшли своє відображення всі положення дисертації.

Отож, дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правове запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): світовий та вітчизняний досвід» відповідає Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – МАКАРЧУК Ксенія Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор філософії з галузі Право,

за спеціальністю Право,

в.о. доцента кафедри права

факультету управління, економіки та права

Львівського національного університету

ветеринарної медицини та

біотехнологій імені С.З. Гжицького

